

EUROPAN 15 ENKÖPING

DEN PRODUKTIVA STADEN - SVERIGE

"En modern urban biotop för den uppkopplade
människan - hur utformas den?"

Arkitekter under 40 år
från hela Europa deltar
och tävlingen hålls
vartannat år.

Europaråd SE

■ ENKÖPING

INNEHÅLL

EUROPAN 15
Besök vår hemsida:
www.europan.se

Sid:

- 04** INTRODUKTION
- 05** URBAN KONTEXT
- 12** TEMA E15
- 14** STUDIEOMRÅDE (RÖDMARKERAT)
- 16** TÄVLINGSOMRÅDE (GULMARKERAT)
- 18** UPPGIFT
- 24** ÖVRIGT OCH JURY
- 25** REFERENSER

ALLMÄN INFORMATION

Tomtrepresentant

Domagoj Lovas, t.f. stadsarkitekt
Enköpings kommun

Involverade aktörer

Enköping kommun

"Team representative"

Planeringsarkitekt,
landskapsarkitekt eller arkitekt

Efterfrågad kompetens för tävlingens utmaningar

Arkitektur, landskapsarkitektur,
stadsplanering

Publicitet

Efter den första juryomgången
kommer förslagen ställas ut
anonymt.

Efter tävlingens avslut anordnas
en offentlig prisceremoni, en
resultatkatalog tas fram och de
vinnande förslagen publiceras på
Sveriges Arkitekters hemsida.

Jurybedömning

Tomtrepresentant medverkar

Processer efter tävlingens avslut

Möte och workshop med kommun
och vinnande team.

Kommunens ambition är att
vinnande team involveras i en
implementeringsprocess.

VÄLKOMMEN ATT DELTA I EUROPAN 15!

Drömparken, Enköping

Enköpings kommun och European Sverige vill tacka dig för att du väljer att delta i European 15. Tävlingsprogrammet innehåller information om områdets karaktär, tomten och tävlingsuppgiften samt hänvisning till länkar för kompletterande information. Utöver detta material kan du ladda ned högupplösta bilder och ritningar från projektdatabasen. Läs också det kortare programmet "Short Site File" parallellt till det här längre tävlingsprogrammet. Tema för European 15 är "den produktiva staden". Som en förlängning av temat i European 14 studeras i denna tävling ett vidgat perspektiv på en stad med naturligt innehåll av produktion. Detta görs inom de för temat identifierade begreppen resurser, mobilitet och jämlikhet. För frågor om programmet eller tävlingsregler, ber vi dig att använda forumet på European Europas hemsida.

www.european-europe.com
www.european.se

**ENKÖPINGS
KOMMUN**

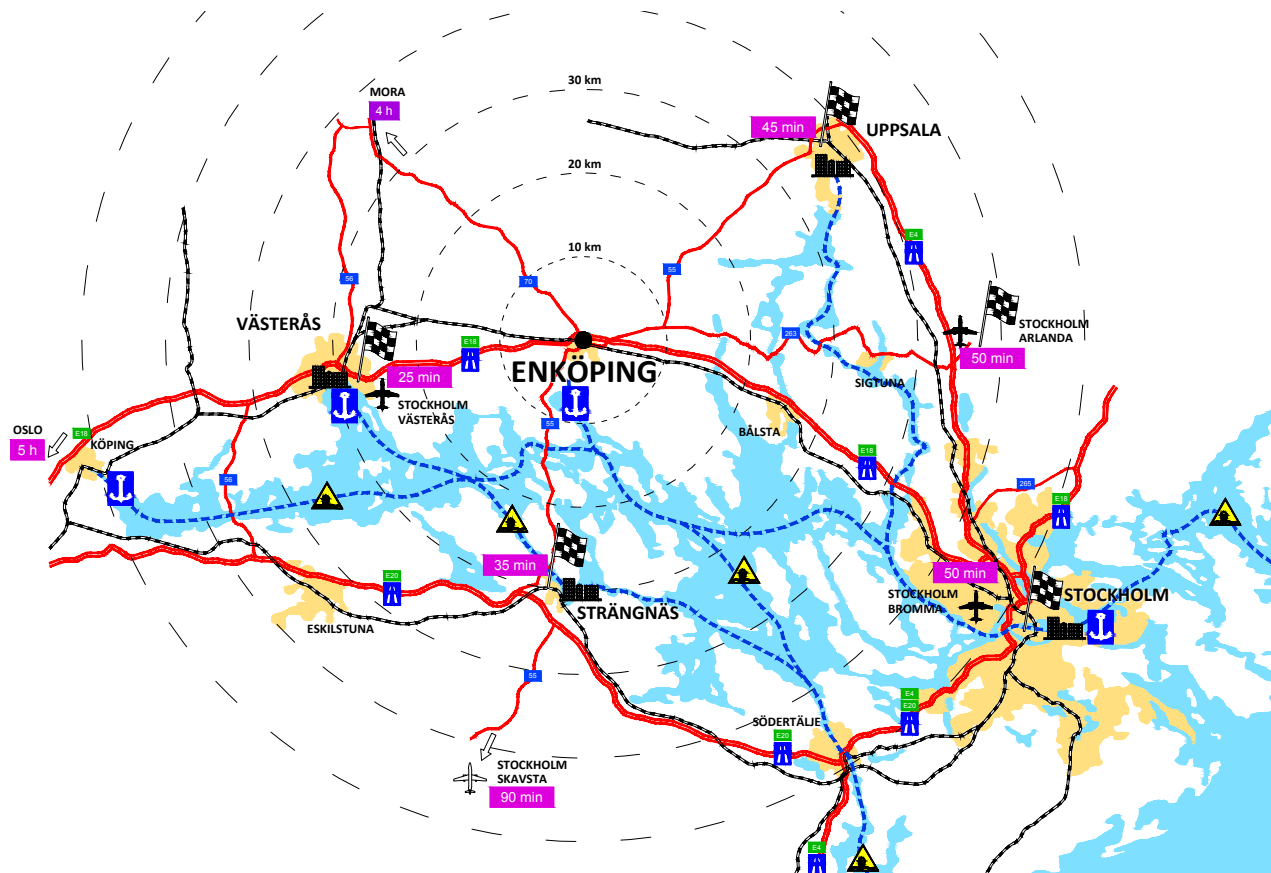
ENKÖPING

Hur ska vi utforma framtida och klimatvänliga stadsmiljöer i ett alltmer tekniskt orienterat samhälle med den produktiva människan som ett gränssnitt mellan de två?

Aldrig förr har utvecklingen gått så fort som idag och aldrig förr har det varit så svårt att ta fram en tydlig bild av hur framtida stadsmiljöer ska se ut och fungera. Så hur utformas ett fysiskt område där produkter och tjänster skapas i ett allt mer miljömedvetet informations- och kunskapsbaserat samhälle? Hur utformas nya ekonomiska modeller? Hur ser ett fysiskt område ut, där kommunikationsstrukturer och offentliga rum förbinder verksamheter och service av olika slag, med människan i fokus?

Uppgiften består av att omvandla ett befintligt verksamhetsområde, Myran, till en väl fungerande, blandad och attraktiv stadsdel som kan tillgodose samhällets behov i ett längre perspektiv. Omvandlingen ligger i en växande e-ekonomi och pågående klimatförändringar vars konsekvenser med teknologisk utveckling och allt högre krav på service och tjänster ändrar beteenden, skapar nya möjligheter och nya behov som måste tillgodoses. Området ska utveckla sin funktion som verksamhetsområde, med inslag av bostäder, handel och annan kommersiell service, i kombinationer av ett utspritt nätverk av funktionella allmänna platser och grönytor av olika slag.

Tävlingsprogram Enköping

URBAN KONTEXT

Beskrivning av regionen

Enköping ligger i centrala Sverige, i regionen Mälardalen som förbinder ett antal städer kring insjön Mälaren. Närmare en tredjedel av Sveriges befolkning bor i denna region. Mälaren används för sjötransporter till de större städerna, där även Enköping har en hamn. Kring Mälaren löper motorvägarna E18 och E20, som förbinder städerna med resten av världen.

Enköping ligger vid Mälarens norra strand. Här finns motorväg E18, som knyter samman Stockholm, Oslo och Helsingfors via färja. Här finns också järnväg, den så kallade Mälärbanan, som förbinder Stockholm med Oslo och Göteborg. Genom Enköping går även Riksväg 55 som förbinder Uppsala med Norrköping, samt Riksväg 70 som går från Enköping nordväst in i Norge.

Sammantaget är Enköping väl förbundet. Inom en 100 kilometers radie från Enköping bor cirka 3 miljoner invånare. Inom radien ligger Sveriges huvudstad Stockholm, Sveriges fjärde största stad Uppsala och sjätte största stad Västerås, samt 4 internationella flygplatser. Från Enköping går det att nå hela regionen inom en timmes restid.

Tävlingsområdet Myran ligger i norra delen av Enköping. Myran är ett industri- och handelsområde, lokaliserat mellan Enköpings centralstation, någon kilometer norr om stadens historiska centrum, och motorvägen E18 i stadens ytterkant.

Beskrivning av staden

HISTORIA

Enköping är en av Sveriges allra äldsta städer, med rötter från andra halvan av 1000-talet. Det medeltida Enköping växte fram i mötet mellan kommunikationslederna på Mälaren och rullstensåsen Enköpingsåsen. Mälarens strandlinje har successivt dragit sig tillbaka på grund av landhöjningen. Stadsviken sträckte sig i början av medeltiden ända till Stora torget för att runt 1600-talet ha grundats upp så pass att Enköping knappt var nåbart med större skepp. Under 1800-talet muddrades Stadsviken och Enköpingsån, och nuvarande hamnområdet fick ett uppsving.

Stadsbränder har härjat staden flera gånger, senast 1799. Av den första stadsplanen från 1882 framgår att stora delar av staden ännu inte återbyggts efter branden. Kryddgården uppstod som stadsdel under 1900-talet med stora industrikvarter och hamnen. Myran-området utvecklades tillsammans med motorvägen under andra halvan av 1900-talet.

Under hela Enköpings historia har närhet till Mälaren och även landsvägar utgjort en avgörande parameter. Detta speglas i stadens namn där "ena" betydde knut eller en knutpunkt mellan olika områden. Möjlighet till trafik var avgörande för stadens utveckling från ett Mälarnära vikingasamhälle till handelscentrum för stadens omnejd och områden norröver. Historiskt sätt har staden alltså från sin uppkomst varit ett gränssnitt mellan tillgångar (Mälaren och landsbygden) och utvecklingsmöjligheter (mötet mellan sjövägar och flera landsvägar) vilket i sig är en grundförutsättning för ett produktivt samhälle.

NÄRINGAR

Kommunens geografiska läge mitt i tillväxtregionen Stockholm – Mälardalen gör Enköping till en attraktiv kommun att bo, leva och verka i vilket visar

sig gynnsamt för både etablerade företag och de som vill etablera sig i Enköping. Närheten till kompetens, växande kundunderlag och bra transportvägar är det som lockar speciellt företag med inriktning på logistik, industri, handel, tjänster och service.

Det geografiska läget bidrar också till att det finns en stark befolkningsökning i kommunen.

Idag bor drygt 44 000 personer i Enköpings kommun varav ca 24 000 bor i Enköping. Ungefär 8 000 personer pendlar ut och cirka 4 000 personer pendlar in till kommunen. Enköping har starka kopplingar till Stockholmsregionens näringsliv, med logistik, byggverksamhet och en växande tjänstesektor som grund. Vi ser även en växande grön näring (besöksnäring) sprungen ur kommunens starka jordbrukstradition och det faktum att nära hälften av befolkningen bor på landsbygden. Flest företag och anställda i Enköping finns inom företagstjänster, bygg-, sällan- och dagligvaruhandel samt IT. Det som pågår i Enköping just nu är en stark tillväxt av IT-industri och digitaliserad tillverkning.

TRANSPORTER

Kollektivtrafiken består av bussar inom staden och i regionen. Eftersom hälften av kommunens befolkning bor i småorter och på landet och även i många av stadens glesbebyggda villaområden har många fler än en bil per hushåll vilket gör hela Enköpingsområdet bilorienterat.

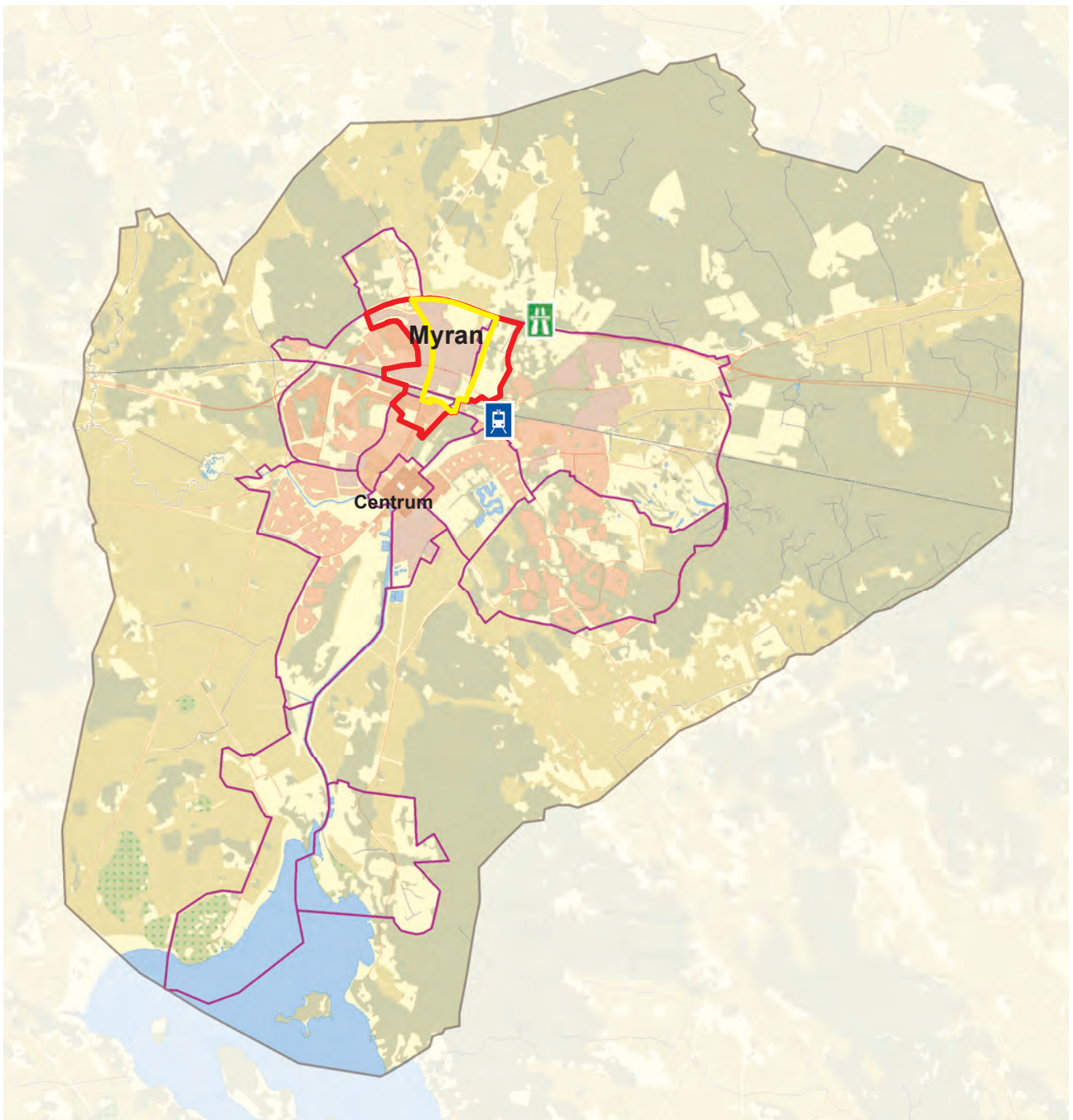
I Mälardalsregionen förbinder spårtrafiken på Mälarbanan tre län, och är viktig för arbetspendlingen. Järnvägen går längs södra delen av tävlingsområdet och skär genom staden, något som också skapar en tydlig barriäreffekt.

Stora torget 1909

Rutnätsstaden, Kyrkogatan

Enköpings stadsdelar med studie- och tävlingsområde markerat

Centralstationen, foto: Thomas Henrikson

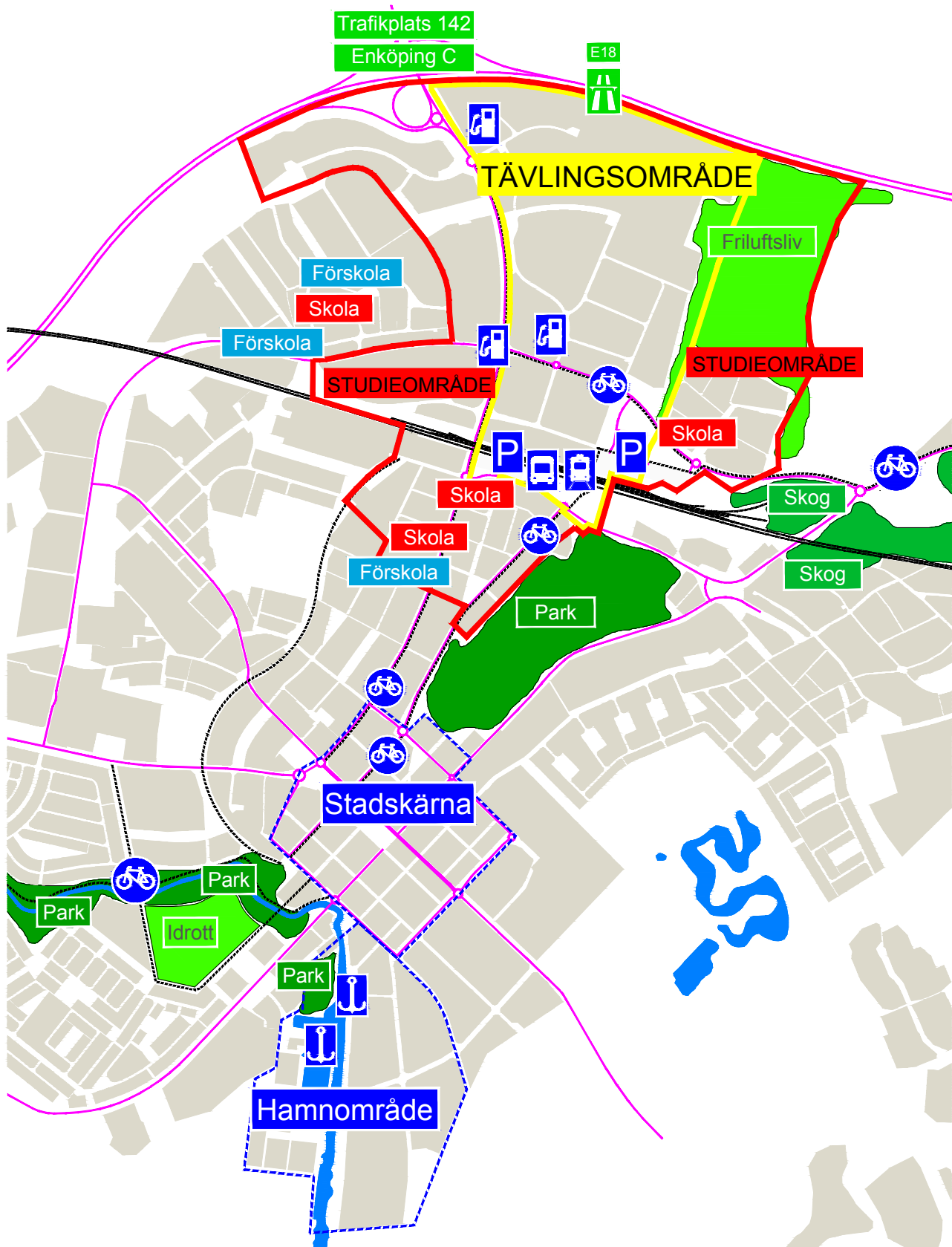
Hamnområde

Enköping stadskärna, sedd från nordost

Stationsområdet

Stadens utveckling

Enköpings kommun vill inte tappa sin starka historia utan vill vitalisera och anpassa den till framtiden. De vill använda den för att ta tillbaka naturliga miljöer, skapa trygghet och heterogena upplevelser, men samtidigt växa. De vill skapa en plats som attraherar besök och märks som destination. Denna vision kan sammanfattas i tre generella tankar om biotop, framtid och helhet.

1. NYA PERSPEKTIV FÖR EN NY MÄNSKLIGARE "URBAN BIOTOP"

För att omfamna de mänskliga behoven på ett mer utpräglat sätt krävs en omfattande omdefiniering av Myran-området för att återuppbygga balansen i den urbana biotopen. För att kunna anpassa staden till kraftigt ändrade villkor med digitaliserat boende, arbete, handel, service och hållbarhet, krävs ett nytt perspektiv i stadsplaneringen. Här startar projektområdet en mer långsiktig process i hela stadens förvandling till att åter fungera mer som en biotop, med funktioner och gestaltningar där gränser suddas ut, naturen kliver in, men denna gång med ständig närvaro av osynlig multifunktionell teknologi.

2. EN STAD SOM TAR OSS "TILLBAKA TILL FRAMTIDEN"

Enköpings historia präglas av orörd och kultiverad natur, invävd och i harmoni med den bebyggda strukturen. I den globala situation som råder, är det tydligt att det är just den balansen vi gått om miste de senaste 50 åren. Vi måste sträva efter denna balans igen, och gå framåt mot framtiden men även tillbaka mot harmonin, mellan kultiverad natur och en stad vars stadsdelar underordnas stadens helhet. Den stad vars historia starkt präglad dess visuella karaktär med gammaldags tillverkningsindustri, har idag förvandlats till en stad med avancerad digitaliserad tillverkning. Detta är helt osynligt för betraktaren, och ett fenomen kommunen vill öppna för är att låta historia och framtid mötas på nya utpräglade sätt, i såväl funktion som gestaltning.

3. EN ATTRAKTIV ENTRÉ GÖR EN DELAD STAD TILL EN HELAD STAD

Originalitet, innovation, och arkitektoniskt mod i rätt skala och i rätt förhållande är rätt tillvägagångssätt och de verktyg Enköping behöver för att smälta bort de barriärerna som idag delar den. Enköpings urbana metabolism måste förbättras till en väl fungerande stad, som tillför energi till medborgaren och öppnar besökarens sinnen redan i entrén.

VÄRDEGRUND

Civilisationens framgång tillsammans med alla konsekvenser den medför ställer kontinuerligt nya utmaningar på samhällen i stort. För att möta sådana krav har i Enköping utvecklat en

uppfinningsrik entreprenörsanda som i dag utgör stadens DNA. Innovation samt mänsklig kontakt, ett enkelt och hälsosamt liv i närhet till naturen är värdegrunder för stadens framtida utveckling.

INNOVATION

Enköpings historiska och uppfinningsrika entreprenörsanda har mest visat sig i stål- och maskinindustrin Bahco och med Johan Petter Johansson som redan 1892 patenterade skiftnyckeln, som finns i verktygslådor världen runt.

KONTAKT, ENKELHET, NÄRHET

Närhet till arbetsplatser, service, kommunikation och naturen har historiskt präglat Enköping. Detta tillsammans med välfungerande nätverk av kommunikationsstråk, funktionella allmänna platser och grönytor av olika slag där olika former av möten och aktiviteter var möjliga skapar goda förutsättningar för en levande stadsmiljö där människor kan trivas och utvecklas.

GRÖNSKA OCH HÄLSA

Enköping är känt även genom Dr Ernst Westerlund, "Enköpingsdoktorn", och hans banbrytande tankar kring lungsjukdomar och motion i naturen och stadens parkmiljöer som är nu, 100 år senare, är en del av den allmänna kunskapen. När detta flätas samman med Enköpings identitet som småstad med en rik historia och omsorgsfullt utformade parker skapas förutsättning för spännande, nyskapande och relevanta miljöer.

MÅL

Målet är att skapa ett attraktivt område, ett klimatanpassat och klimatsmart område integrerat med resten av staden. För att åstadkomma detta måste det bilorienterade externa handels- och verksamhetsområdet uppdateras för att möta miljökrav, omfamna teknologisk utveckling i samspel med mänskliga behov och behov av urban integrering. I och med att Myran-området utgör en entré till Enköping måste det med sin funktion och utformning attrahera kunder och besökare. Genom en sådan förändring ska nya funktioner och nya möjligheter introduceras med syfte att initiera beteendändringar hos boende, besökare och anställda som i sin tur är grundförutsättningen för en lyckad och nödvändig stadsomvandling.

FUNKTION

För att vidareutveckla denna vision och uppnå högt uppställda mål samt få en helhetsbild för områdets framtida utveckling togs det under år 2016 fram ett utvecklingsprogram, i dialog med verksamhetsutövare, fastighetsägare och andra intressenter i området. Programmet har i grova

drag delat upp Myran i sex olika delområden där olika typer av verksamheter och utveckling i stort förordas, utifrån fysiska och andra förutsättningar. I södra delen kan även bostäder tillkomma. Detta program pekar ut en riktning för utvecklingen, men inte hur området skall utformas. Med tanke på områdets beskaffenhet och placering ligger dess omvandling mycket högt prioriterad och utgör en viktig del för verksamhetsetableringar i staden. Ny

teknologi skapar nya typer av konsumtion, tjänster och arbetsplatser med nya funktioner även i det offentliga rummet med nya behov som behöver tillgodoses. Områdets uppdatering ska därför leda till en klimatanpassad produktiv och levande stadsdel med en balanserad blandning av bostäder, service, tillverkning och handel som är naturligt inkluderande.

Riktlinjer - Utvecklingsprogram för Myran

	Blandat (bostäder, kontor, handel, småindustri)		Trafikrelaterad handel
	Center - nav (kontor, handel)		Kontor eller liknande
	Ny etablering - handel, småindustri (till salu)		Natur
	Handel eller liknande		Fastighetstgräns/befintlig byggnad

DEN PRODUKTIVA STADEN

Den föregående tävlingsomgången European 14 gick även den under temat "den produktiva staden". Frågan som ställdes var hur en blandad stad kan innehålla produktiva element, där inte bostäder bara blandas med kunskapsmässiga, kulturella och kommersiella aktiviteter utan där också arbetsplatser och platser för olika typer av produktion blir en viktig komponent. European 14 studerade alltså kopplingen mellan produktion, bostäder och ett urbant liv.

En blandad stad med möjligheter till arbetstillfällen får många olika typer av positiva konsekvenser. Behovet av transporter minskar när boende, produktion och kommersiella möjligheter kommer närmare varandra. Det betyder också att stadens lokala förutsättningar stärks. När element kan finna sina funktionella sammanhang i större närhet till varandra påverkas stadens liv och kultur. En funktionellt blandad stad kan även bli en socialt blandad stad, där segregation motverkas. Den nuvarande tävlingsomgången European 15 kommer att fortsätta studera "den produktiva staden" som ett viktigt inslag i stadens utveckling, men vill fördjupa frågeställningen och vidga perspektiven. Vilka typer av synergier kan skapas, eller är nödvändiga, för en stad med ett naturligt innehåll av produktion? I en bred bemärkelse, vilka typer av infrastruktur eller gränssnitt behövs för att i större grad möjliggöra produktiva element i staden?

European har identifierat de tre begreppen resurser, mobilitet och jämlikhet. Dessa tre begrepp blir viktiga aspekter i ett helhets- och hållbarhetstänkande, och fungerar som gränssnitt när det gäller att diskutera och åstadkomma produktivitet i staden. Alla tre begreppen kan delas upp i en mängd olika särfall och faktorer, som naturligtvis inte alla är aktuella på varje enskild tomt. Men en översikt av dessa kan ändå vara värdefull för att inte försumma viktiga komponenter i projektet.

Resurser

Hur använder vi stadens mark på bästa sätt? Det kan gälla förnyade eller tillkommande användningsområden för tomter som har varit ensidigt utvecklade, eller för icke använd industrimark. Här ingår återanvändande av äldre byggnader och återställande av företeelser och platser på tomten. Här ingår också hantering och kanske synliggörande av dagvatten, vatten- och avloppsfrågor, aktiverande av tomtens eller närbelägna naturresurser samt möjligheter till energiproduktion.

Mobilitet

Hur utformas samband i staden på bästa sätt? Finns det fler, nya eller outnyttjade kommunikationssätt som staden kan nås på? Hur kan kommunikationen planeras i nätverk? Stadens kommunikationssystem kan bli mer "urbana" så att trafikleder och spår tillåter övergångar, minskar i hastighet och inte blir barriärer och tillåter kontinuerliga områden. Utformning av gatusektioner måste studeras. Även mötespunkter behöver utformas, som stationer, hållplatser, pendelparkeringar och parkeringsplatser. I en annan skala gäller detta även promenad- och parkstråk, passager och mötesplatser.

Jämlikhet

Hur kan alla delta i staden på lika villkor och hur kan det leda till positiva fördelar för alla? Det finns en tanke att rumslig jämlikhet leder till social jämlikhet, motverkar segregation och befördrar stadens ekonomiska utveckling. Vad gäller rumsliga åtgärder kan det handla om att mer lantliga områden vitaliseras, till exempel med nya invånare, produktion och kommunikationsmöjligheter. Det kan handla om att segregerade områden öppnas upp mot den omgivande staden och andra ekonomier. Det kan också handla om att i ett område skapa en diversitet med blandade verksamheter så att närheten mellan boende och arbete befordras och börjar gälla flera grupper. En annan aspekt är att offentliga platser kan fungera för alla och hur sådana "mikro-urbana" platser eller miljöer kan genereras.

Det vinnande förslaget "Water walk with me" av Cyril Pavlu and Katerina Vondrova, Trelleborg European 14 med temat "Den Produktiva Staden"

DET PRODUKTIVA ENKÖPING

Stadens historia av innovation, nytänkande och kompetens förs alltså vidare till dagens och framtidens teknik. Enköping präglas av en kontinuerlig förändringsprocess där gammal verktygsindustri vartefter lämnar sin plats till en ny digitaliserad industri vars verktyg och produkter tillhör den digitala sfären. Informationsteknologi som bransch känner inte gränser och på grund av det kan dess produkter, varor och kunskap överföras och elektroniskt exporteras överallt. Detta ger en enorm fördel gentemot verksamheter vars produkter är del av den fysiska världen. En annan fördel ligger i de fysiska förutsättningarna av bra förbindelser mellan Enköping och akademiska centrum i Stockholm, Uppsala och Västerås samt närhet och nära samarbete med Försvarsmakten i Enköping. Som den gamla industrin behöver även den nya synas och utmärkas i stadsbilden, för den utgör den tillgång och drivkraft som för samhället framåt.

Arbete och försäljning över elektroniska nätverk påverkar vårt mänskliga beteende på flera plan vilket märks även i dagens Enköping. Eftersom storleken av denna aktivitet börjar bli omfattande, påverkas fysiska, sociala och ekonomiska aspekter av samhället. Konsekvensen av detta är nya konsumtionsmönster och konsumentbehov som leder till andra mönster av varuleveranser, färre bilresor, bättre miljö för fotgängare, cyklister och besökare, samt byggnader och allmänna platser i en annan utformning än i dag. Effekten av detta blir en ny form av småstadskaraktär där människor kan fortsätta trivas och utvecklas tillsammans med de attraktiva företag som med sin arkitektur tillför nya kvaliteter i den urbana miljön.

Bahco industrier, foto: Gullers. KW, Nordiska museet

IT-industri, källa: Stock Foto

IT och digitala verktyg, källa: Stock Foto

STUDIEOMRÅDE (RÖDMARKERAT)

Beskrivning av området

Studieområdet omfattar ett ca 155 hektar stort område i norra delen av Enköping. Det omfattar både tävlingsområdet Myran, intilliggande verksamhetsområdet Romberga i väst, bostadsområdet Sankt Ilian i söder samt bostadsområdet Älvdansen i öst med naturen i dess norra del.

ROMBERGA

Romberga karakteriseras av skrymmande verksamheter inom bilservice, bilhandel, produktion, övrig handel och några enklare restauranger. Utformningsmässigt är område diversifierat eftersom byggnader varierar i såväl storlek som byggnadsstil. Grundskola och förskola finns i Romberga väster om studieområdet.

SANKT ILIAN

Bostadsområdet Sankt Ilian har en harmonierad stadsbild med några kvarter med flerbostadshus och några med friliggande av ett äldre datum. Drottninggatan binder ihop järnvägsstationen med den historiska stadskärnan. Bebyggelse och skala skapar en lugn och luftig känsla i utkanten av ett småstadscentrum som slutar vid järnvägen. Barriäreffekten som den skapar beror på järnvägen i sig, men även på utformningen av området norr om järnvägen. I Sankt Ilian finns två grundskolor och en förskola.

ÄLVDANSEN

Älvdansen är ett nytt bostadsområde som byggs nu och som kommer att bestå av cirka 800 nya bostäder i en trädgårdstadliknande form med tydlig kvarterstruktur och gatunät. Till området ska inom två år flyttas en grundskola som i dagsläget är etablerad inom Myran-området intill järnvägen.

Norr om Älvdansen finns naturmark som används sporadiskt för friluftsliv och liknande aktiviteter samt för oreglerad dagvattenfördröjning. Till gränsen mellan Myran och Älvdansen leds dagvatten och naturligt bakgrundsflöde i diken från stora arealer norr om E18 samt från omkringliggande områden som därifrån leds vidare till en kulvert under järnvägsvallen. Kulverten utgör en flaskhals i systemet och redan idag finns risk för översvämningar i Älvdansen vid stor nederbörd och/eller hastig snösmältning. Utöver det finns i Myran-området (väster om pendelparkeringen, norr om resecentrum) ett mindre skogsparti som utgör ett

viktigt inslag i studieområdets gröna infrastruktur med olika ekosystemtjänster som måste bevaras.

Förutom i Sankt Ilian finns det bara några få anlagda parkytor eller tillgängliggjorda grönområden i studieområdet. Salavägen har en boulevardkaraktär med trädader, vilket samtidigt försvårar en alltför varierad angränsande bebyggelse. Övriga allmänna platser är industrigator med lägre standard och tveksamt urbant värde. I brist på allmänna platser är de mest frekventerade mötesplatserna inom studieområdet stora matbutiker som ICA, Willys, Lidl och snabbmatsrestauranger.

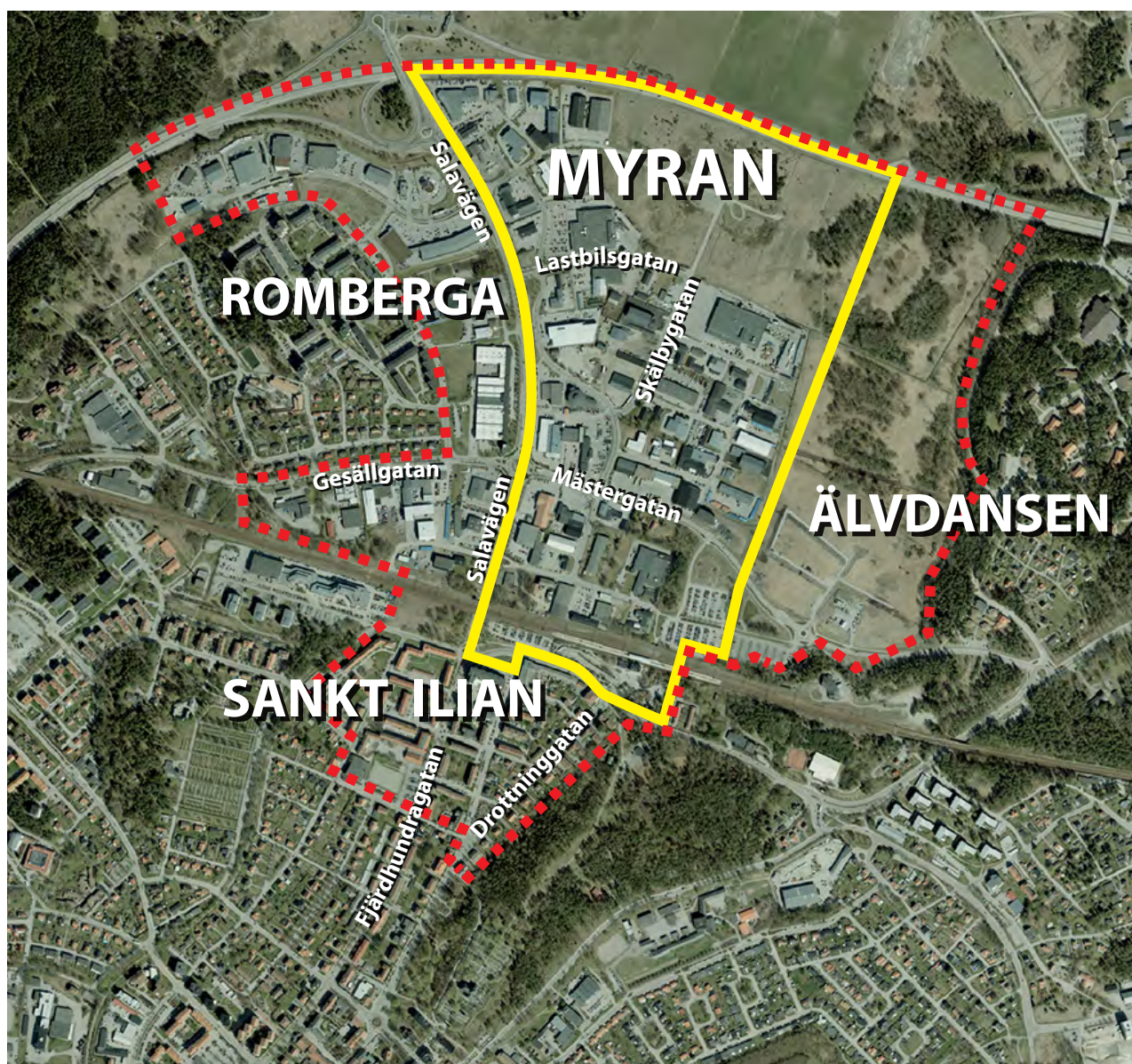
Kollektivtrafiken är koncentrerad till södra delen av Myran-området där bussterminal och järnvägsstation ligger i närheten till varandra. Här finns också två pendlarparkeringar. Under rusningstid är området högt belastat.

I Romberga och Myran-området finns de flesta arbetsplatserna inom framförallt bilservice, bilförsäljning, lättindustri och handel, men även inom IT-branschen. I en mindre utsträckning finns en del lokaler med arbetsplatser även i bostadsområdet Sankt Ilian.

Den sociala bilden är mer eller mindre heterogen. Detta beror framför allt på de diversifierade bostadsformer som finns i området, med hyreslägenheter, bostadsrätter och äganderätter.

Verksamheter längs Salavägen

Studieområdet markerat med rött, tävlingsområdet markerat med gult

Drottninggatan, Sankt Iljan

Älvdansen

TÄVLINGSOMRÅDE (GULMARKERAT)

Beskrivning av området

Tävlingsområdet Myran är relativt stort, cirka 72 hektar. Området är placerat i norra delen av Enköpings stad mellan tre viktiga kommunikationsstråk, motorvägen E18 i norr, järnvägen i söder samt riksväg 70 i väst. Området ligger på gångavstånd från den historiska stadskärnan.

Områdets nordöstra gräns utgör naturområde och i sydost (Älvdansen) växer ett blivande bostadsområde fram. Området är delvis bebyggt med skrymmande verksamheter av olika slag. I det nordöstra hörnet finns en stor och fortfarande ej exploaterad del i ett från motorvägen visuellt exponerat läge.

Gestaltningmässigt präglas Myran av storskaliga lagerliknande byggnader med enkel fasadutformning omgivna med hårdgjorda ytor, som framför allt används för parkeringar och leveranser. Områdets interna kommunikation består av två industrigator med låg standard avsedda i princip för motorfordonstrafik.

Området är till stor del indelat i mindre fastigheter med olika privata ägare. Enköpings kommun äger cirka 20 procent av marken, varav 13 hektar ligger i den nordöstra obebyggda delen av tomten, och utöver det ett område kring järnvägsstationen (de två pendlerparkeringarna väster och norr om stationen, samt bussterminalen och angöringsplatserna söder om stationen). Den 13 hektar stora obebyggda marken i den nordöstra delen av tomten ska säljas till exploatörer vars affärsidé är förenligt med kommunens intentioner. Vid utveckling av området runt järnvägsstationen ska hänsyn tas till både nuvarande funktioner och framtida behov. Kommunens övergripande strävan att koppla samman stadens olika delar och att överbrygga den barriär som järnvägen utgör idag ska också tas i beaktning.

Privatägd verksamhet

Kommunägd mark i nordost

Privatägd verksamhet

Stationsbyggnad och perrong

- Privat mark
- Kommunal mark (till salu/markanvisning)
- Kommunal mark (utveckling/exploatering)
(bussterminal, pendelparkering)
- Publikt aktiebolag - järnvägsstation
- Andra statliga myndigheter
- Fastighetgräns/befintlig byggnad

Markägoförhållanden

Tävlingsområdet sett från söder

UPPGIFT

De tävlande ska ta fram ett genomgripande och framåtriktat förslag till förändring av området, så att det blir en väl fungerande, blandad och attraktiv del av staden i kommande decennier, genom:

- en genomtänkt och visionär volyms- och utformningsstudie för områdets framtida utveckling som stadens huvudentré,
- ett förslag till blandning mellan kommersiella verksamheter inom handel och produktion, bostäder och service, och
- ett förslag till utbyggnad av ett sammanhängande nätverk av allmänna platser av olika slag och med olika funktioner som tillsammans med bebyggelsen skapar attraktiva, överskådliga och trygga stadsrum för människor att trivas i.

Tävlingsförslaget bör med tanke på hur ny teknik påverkar samhällsutvecklingen och därmed vårt beteende ge svar på frågan hur det går att lokalisera handel, bostäder och verksamheter så att de bidrar till attraktiva och välplanerade gemensamma miljöer. En växande e-ekonomi medför allt större konsekvenser i en fysisk miljö. Människan har blivit gränssnitt mellan den digitala och analoga sfären i en allt mer skiftande värld. Vi efterlyser därför innovativa idéer om hur det går att utforma framtida produktiva, funktionella, rationella, estetisk tilltalande, trygga och klimatvänliga stadsmiljöer.

Det som efterfrågas är ett innovativt koncept som syftar till områdets optimala exploatering, av bebyggelse i förhållande till allmänna platser, där funktion, skala, utformning och betydelse i stadsrummet är viktiga parametrar. Det innebär vidare även smarta dagvatten- och energilösningar med syfte att möta utmaningar och göra dem till resurser.

Förslaget ska möjliggöra ett flexibelt och stegvis genomförande inom 0 till 15 år, med "pusselbitar" som tillsammans på lång sikt skapar en helhetsbild. Att kunna utveckla området på ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart sätt utifrån tävlingsförslaget är en självklarhet. Tävlingsförslag bör även ta nordiskt klimat och årstider samt deras framtida förändringar enligt gällande forskning i beaktande.

I och med att Enköping omges och genomsyras av natur och parker är det viktigt att i konceptet inkludera en genomtänkt och sammankopplad struktur av allmänna platser av olika slag, med funktioner, placering och utspridning som syftar till möten och vistelse och gynnar gående och cyklister. Platserna bör ta höjd för rörelsemönster, vara multifunktionella, kunna bjuda på olika typer

av aktiviteter, skilja sig åt men samtidigt hänga ihop (konceptuellt eller funktionellt). Platserna kan både vara utomhus och inomhus samt i privat eller kommunal ägo. Förslag till hur ny teknisk utveckling kan uppmuntra möten och aktiviteter i offentligt rum med syfte att skapa interaktion mellan människor och staden/omgivningen välkomnas. Befintliga och möjliga barriärer (av olika slag) måste byggas bort eller minimeras i största möjliga mån, men åtgärderna ska samtidigt vara ekonomiskt genomförbara.

NUTIDA FÖRUTSÄTTNINGAR

Det viktiga är att nutida förutsättningar såsom markägoförhållanden (som styr kommunens möjlighet att genomföra önskvärd omvandling), riktlinjer för exploatering (politisk förankrade och beviljade planuppdrag markerade med I, II, III, IV och V på Figur 1) och behov av förbättring av trafiken och dagvattenhantering (Figur 4 och 5), tas i beaktande.

FRAMTIDA UTMANINGAR, PRIORITERING

Området är stort. Det har olika förutsättningar (till exempel markägoförhållanden, typ av etablering, behov av förbättring av den allmänna infrastrukturen) och därmed skiftande mål i sina delar. På grund av det delas projektområdet in i två prioriteringsområden 1 och 2 vars prioritering och förväntad tidplan för genomförande bland annat beror på ovan nämnda parametrar.

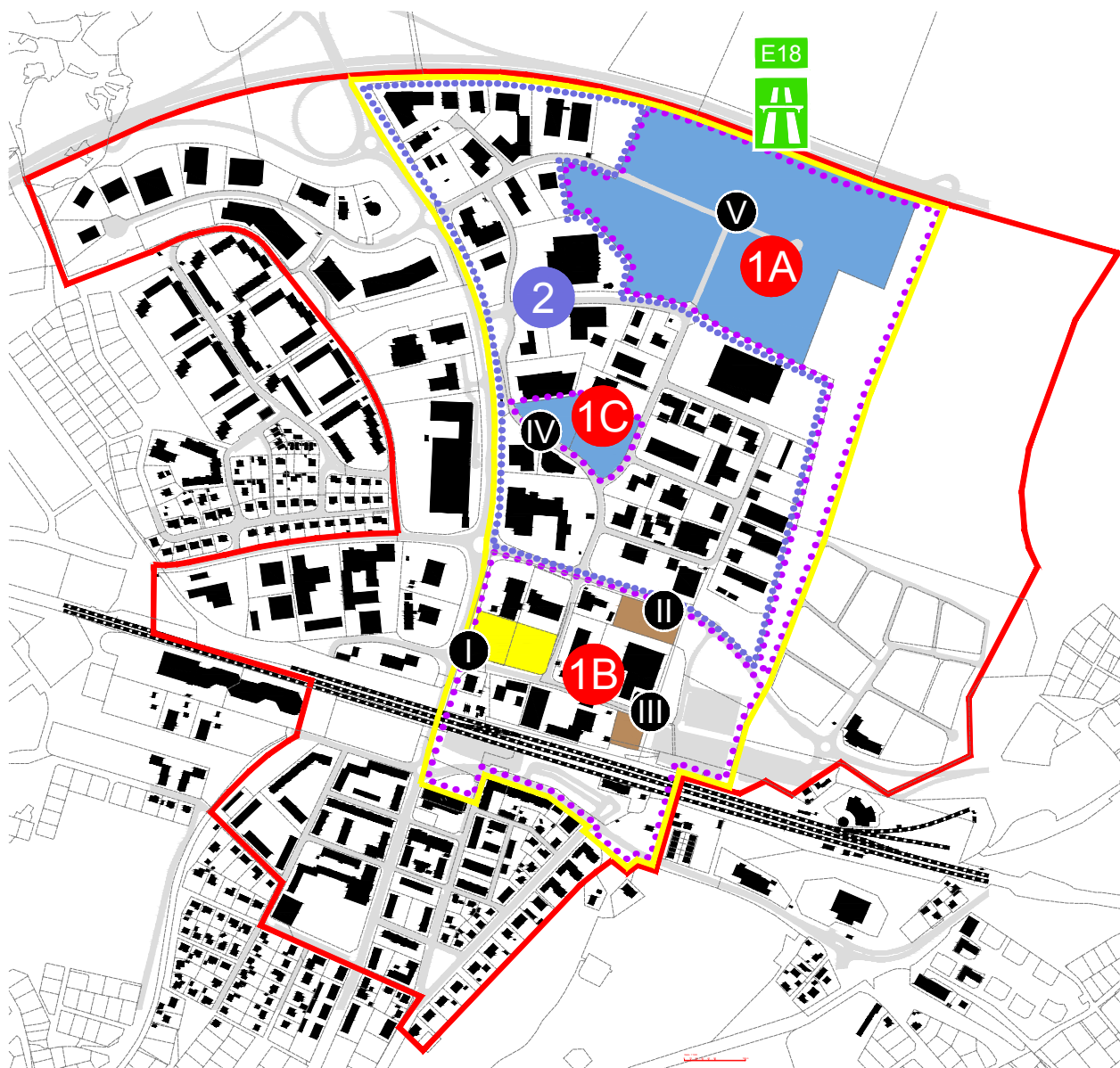
Prioriterat område 1

Det består av tre delområden: norra (1A), södra (1B) och det centrala delområdet (1C). Generell uppgift är att ta fram en detaljerad och innovativ funktions- och volymstudie med syfte att utforma områden utifrån förutsättningarna och nedan nämnda exploateringsidéer och önskemål. På grund av dem ligger förväntad genomförandetid inom en framtid av 0 till 5 år.

Förväntad effekt blir nya förutsättningar runtom prioriterat område 2 och som kan initiera en positiv kedjereaktion som ska leda till en stegvis omvandling av det området också. På det sättet ska hela projektområdet genom flera steg omvandlas till en ny stadsdel som motsvarar samhällets behov inom kommande decennier.

DELOMRÅDE 1A

Denna zon utgör ca 13 ha stor mark i kommunalägo som syns väl från motorväg E18 och som upplevs som Enköpings huvudentré. På grund av områdets läge och betydelse för staden i stort har kommunen för avsikt att ta till vara dess stora utvecklingspotential och sälja mark till privata aktörer vars verksamheter är mest lämpliga med

Figur 1 – Riktlinjer för Exploatering

Riktlinjer för exploatering

	Bostäder (300 - 400), kontor, småhandel
	Kontor, hotell (10 000 - 15 000 m ² BTA)
	Kontor, hotell (märkesbyggnad?)
	Handel, sällanköpshandel (7 000 - 8 000 m ² BTA)
	Handel, sällanköpshandel, småindustri (25 000 - 40 000 m ² BTA)
	Viktig dagligvaruhandel (kvar)

Riktlinjer - Prioritering/tidsplan

	Prioriterat område 1 - 1A, 1B, 1C
	Prioriterat område 2

tanke på kundattraktivitet och möjlighet för attraktiv utformning. Nya bostäder planeras inte i det här området och nytt gatunät planeras.

Inom området förväntas etablering av verksamheter inom handel, sällanköpshandel, kontor, samt även till lämplig industri och service med cirka 25 000 till 40 000 kvadratmeter bruttoarea totalt. Utformning, storlek på enskilda byggnader borde variera mellan några hundra till några tusen kvadratmeter för att möjliggöra olika typer av verksamheter som kan komplettera varandra. Byggnaders storlek, våningsantal, placering, förhållande till motorväg och varandra bör studeras noggrant. Med tanke på att det kommer att finnas behov av större parkeringsytor är innovativa, genomförbara, gemensamma och yteffektiva lösningar att föredra.

Utmaningen är hur detta läge kan utnyttjas för att på bästa sätt visa upp staden och attrahera besökare. Tävlingsförslaget bör även ta hänsyn till omhändertagande av dagvatten. Innovativa lösningar där en sådan teknisk funktion slås ihop med andra funktioner på ett tilltalande sätt (både som en del av byggnaden och som allmäntillgänglig yta) är att föredra. Tävlingsförslaget måste ge goda möjligheter för vidare utveckling och genomförande.

DELOMRÅDE 1B

Detta område har cirka 17 hektar i areal, framför allt i privat ägo. Avsikten med detta område är att förbinda Myran med staden. Kommunen har för avsikt att utveckla området tillsammans med fastighetsägarna där bebyggelsen innehåller bostäder (i mindre bullerutsatta zoner), handel, kontor, hotell och även småindustri samt allmänna ytor och mötesplatser med mer stadsliknande utformning (torg/park).

Tävlingsförslaget bör syfta till en tätbebyggd levande stadsdel, med cirka 150 till 180 invånare per hektar, vilket motsvarar 500 till 800 nya bostäder, samt nya kontorslokaler och andra verksamheter. Tävlingsförslaget måste även inkludera de tre exploateringsidéer (I, II och III som redovisas på Figur 1) och komplettera dem med liknande eller nya funktioner inklusive produktion av något slag. Det bör redovisa en möjlig typ av produktion med tanke på omgivningen och områdets karaktär och potential.

I det offentliga rummet måste fokus ligga på fotgängare och cyklister, med motorfordon som sekundära. Det är viktigt att jämka områdets funktioner och struktur av allmänna platser med rörelsemönster och tillgänglighet. Kompletterande funktioner såsom omhändertagande av dagvatten

inom torg eller parkytor är en bonus. Att behålla befintligt gatunät och fastighetsindelning förordas men det är inte ett krav.

Järnvägsspåren och den omedelbart närliggande bebyggelsen skapar en stor barriär mellan Myran och centrala Enköping, såväl fysisk som visuell och mental. Kopplingen mellan södra och norra delen måste därför studeras närmare och barriäreffekten på något sätt reduceras. Förslag som med bebyggelse eller andra anläggningar syftar till att minska eller sudda ut rådande barriäreffekt måste ta hänsyn till ekonomi och möjlighet för genomförande (som en enstaka åtgärd eller som en del av ett större exploateringsprojekt).

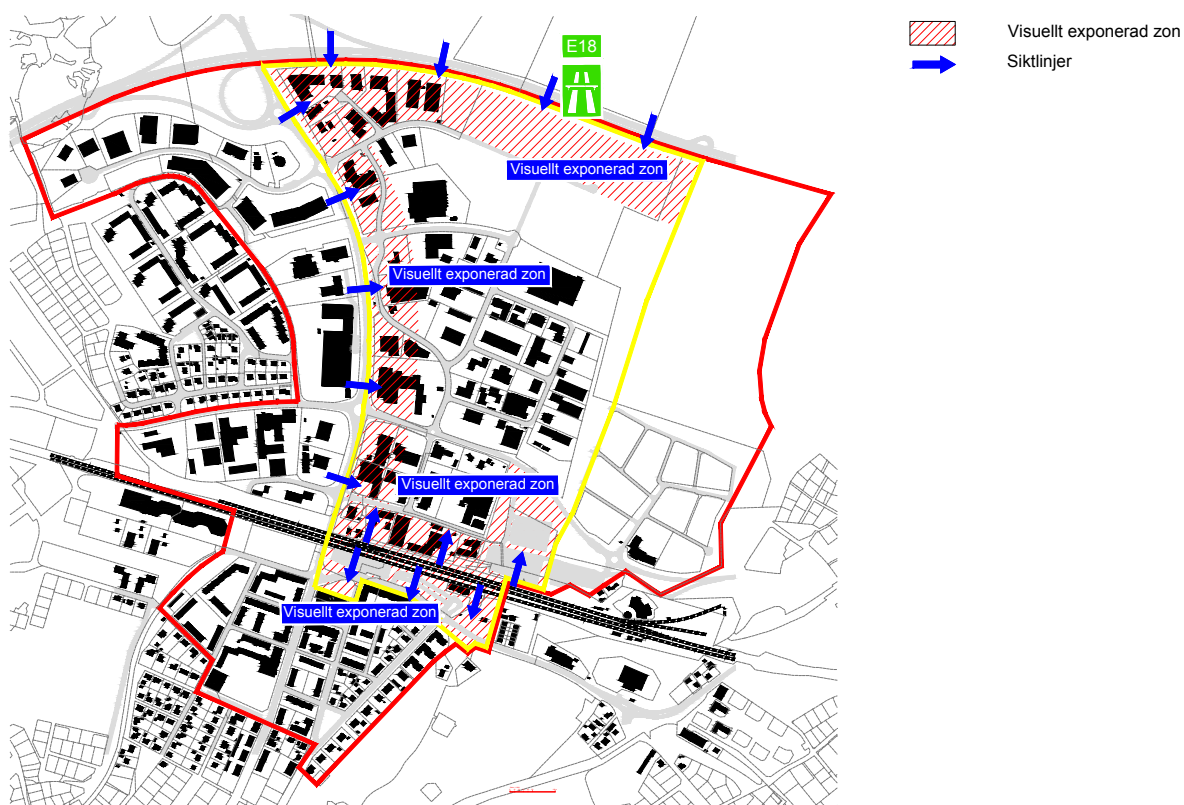
Delområdets visuella exponering utgör en annan entré till Enköping, vilken bör utformas med omsorg. Lämpliga funktioner (förutom bostäder på grund av buller) i byggnader som kan upplevas som märkesbyggnader är något att studera vidare. Tävlingsförslaget bör ge goda möjligheter för vidare utveckling och genomförande.

DELOMRÅDE 1C

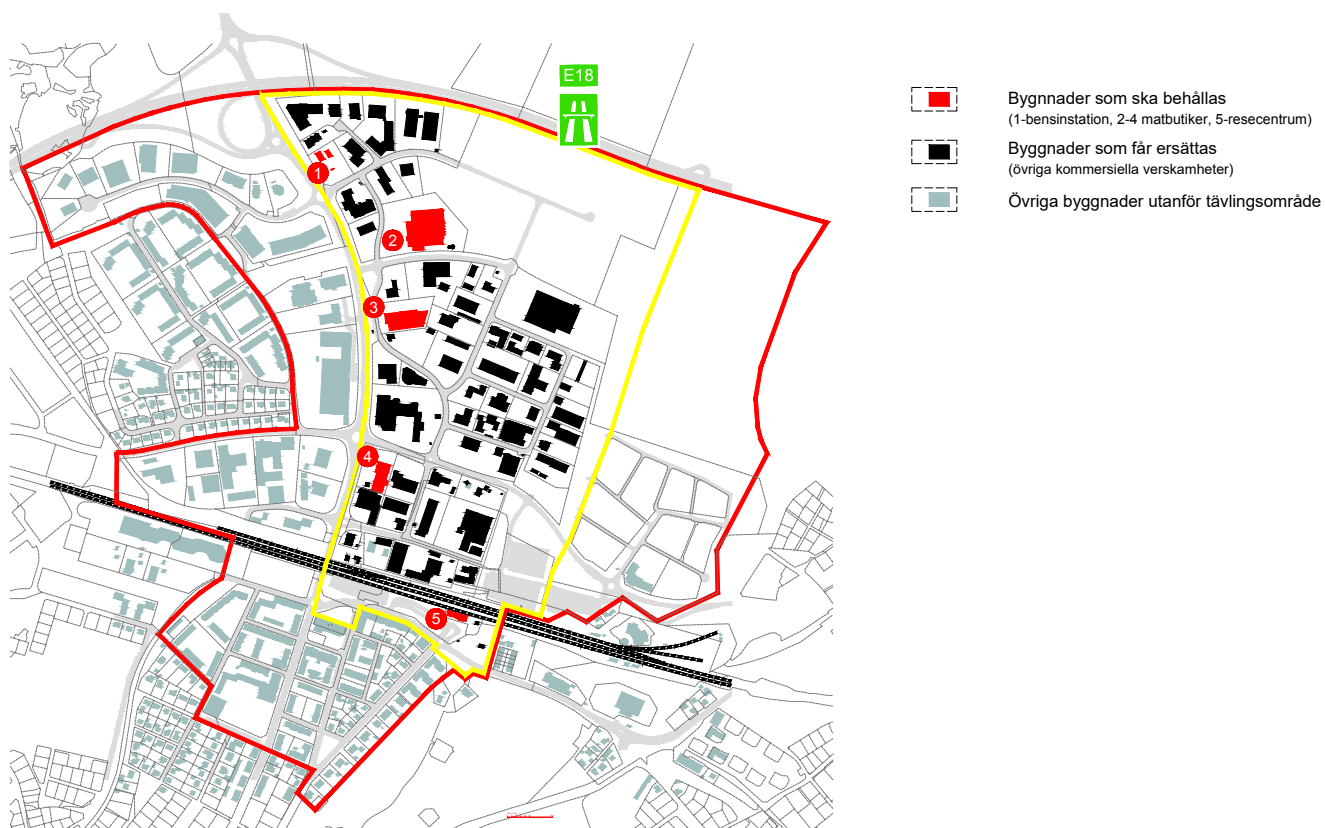
Centralt beläget område lämplig för omvandling till en attraktiv zon med olika typer av handel och kompletterande service som kan utgöra ett nav i hela Myran. Tävlingsförslaget bör utreda utformning av ett handelscentrum och andra lämpliga verksamheter med totalt cirka 7 000 till 8 000 kvadratmeter i bruttoarea, som måste hänga ihop med omkringliggande bebyggelse. Funktioner som varuleveranser borde kunna samutnyttjas. Som i områdena 1A och 1B måste allmäntillgängliga ytor uppfylla flera funktioner med människan i fokus, och utformas utifrån det med omsorg. Tävlingsförslaget ska utgöra underlag för vidare utveckling och genomförande.

Prioriterat område 2

Detta område består av ett antal redan etablerade verksamheter av olika slag och med olika framtidsplaner, främst i form av verksamhetslokaler och handel. Mark i detta område är i princip i privat ägo vilket begränsar kommunens inflytande och planeringsmöjligheter. Tävlingsförslaget måste göra det tydligt vilka fördelar de privatägda fastigheterna och verksamheterna skulle kunna få av det nya förslaget. Tävlingsförslaget måste ta i beräkning att vissa föreslagna åtgärder kan gå att genomföra, och andra inte. En inventering utförd av tävlingsteamet kan vara fördelaktig. I och med att det enligt utvecklingsprogrammet är möjligt att även bostäder kan tillkomma i södra delen av detta område borde förslaget också studera den möjligheten. Tävlingsförslaget bör syfta till en levande stadsdel,

Figur 2 – Visuellt exponerade zoner och siktlinjer

Figur 3 – Begränsningar bebyggelsestruktur

med cirka 100 till 150 invånare per hektar vilket motsvarar cirka 400 till 800 nya bostäder, samt nya kontorslokaler och andra verksamheter (hotell, restauranger och dylikt).

På grund av dessa förhållanden kan tävlingsförslaget bestå av en mer visionär och mindre detaljerad funktions- och volymstudie som ska utgöra underlag för vidare diskussioner och som vägledning för framtida detaljplaner som ska bli aktuella längre fram i framtiden, om kanske 5 till 15 år. Denna volymstudie måste hänga ihop med utformningsförslaget till andra delområden, framför allt i de visuellt exponerade sträckorna längs Salavägen, motorvägen och järnvägen samt i kontaktzoner med områdena 1A, 1B och 1C. Att behålla befintligt gatunät och fastighetsindelning förordas i detta område men det är inte ett krav.

Trafik, rörelse och vistelse

Motorvägen E18, Salavägen (A) samt Mästergatan (B) är huvudleder som matar området med fordonstrafik. En trafikstudie pekar på behov av en ny cirkulationsplats (1) vid korsningen Salavägen (A) och Lastbilsgatan, förbättring av korsningen Åkerbygatan och Mästergatan (2) samt en ny gång- och cykelväg (3) (se Figur 4), vilka måste inkluderas i förslaget. Åkerbygatan och Skälbygatan (C) är utpekade som huvudsaklig internväg som försörjer alla delar med trafik och som sådan måste den också inkluderas i förslaget.

Generellt måste vägstrukturen inom området uppgraderas, med fokus på gång-, cykel- och kollektivtrafik och i andra hand motorfordon. Det är mycket viktigt att studera befintliga och framtida rörelsemönster och utifrån det utveckla sammanhängande nätverk av allmänna platser för vistelse och möten inom räckhåll från varandra. Närheten till stadens centrum måste understrykas. Andra gatusträckningar är möjliga att ändra och vissa befintliga verksamheter skulle kunna flyttas på sikt om det visar sig rimligt och befogat enligt tävlingsförslaget.

Grönytor, natur, omhändertagande av dagvatten

Område norr om Älvdansen inklusive diket längs Myrans östra gräns är avsett för omhändertagande och dränering av dagvatten och naturligt bakgrundsflöde som kommer norrifrån. Vatten leds vidare söderut mot en kulvert under järnvägsvallen och bort från denna stadsdel. Genom pågående landskapsprojekt ska diket funktion utökas och omgivning förädlas med friluftslivskvalitet och gång- och cykelväg. Det är viktigt att vid planering och placering av olika funktioner och verksamheter ta höjd för vattenskyddsområdet, som syftar till att

skydda dricksvattnet, och som omfattas av östra delen av delområde 1A.

Tävlingsförslaget måste ta hänsyn till en förväntad ökning av nederbörd och regnvatten som måste hanteras inom projektområdet genom fördröjning, eventuellt infiltration, på marknivå eller som en del av byggnadsutformningen. Dagvatten bör hanteras som resurs och inkorporeras med andra funktioner i förslag till utformning. Tävlingsförslaget måste ta hänsyn till grönskan i en urban miljö och inkludera den som utformningselement.

Tävlingsförslaget bör ge svar på vilka typer av grönytor som behövs i området, hur de kan länkas till övriga stråk utanför området, vilka typer av rum som kan finnas (torg, mötesplatser, stråk och så vidare), och hur de används i kontakt med omkringliggande bebyggelse.

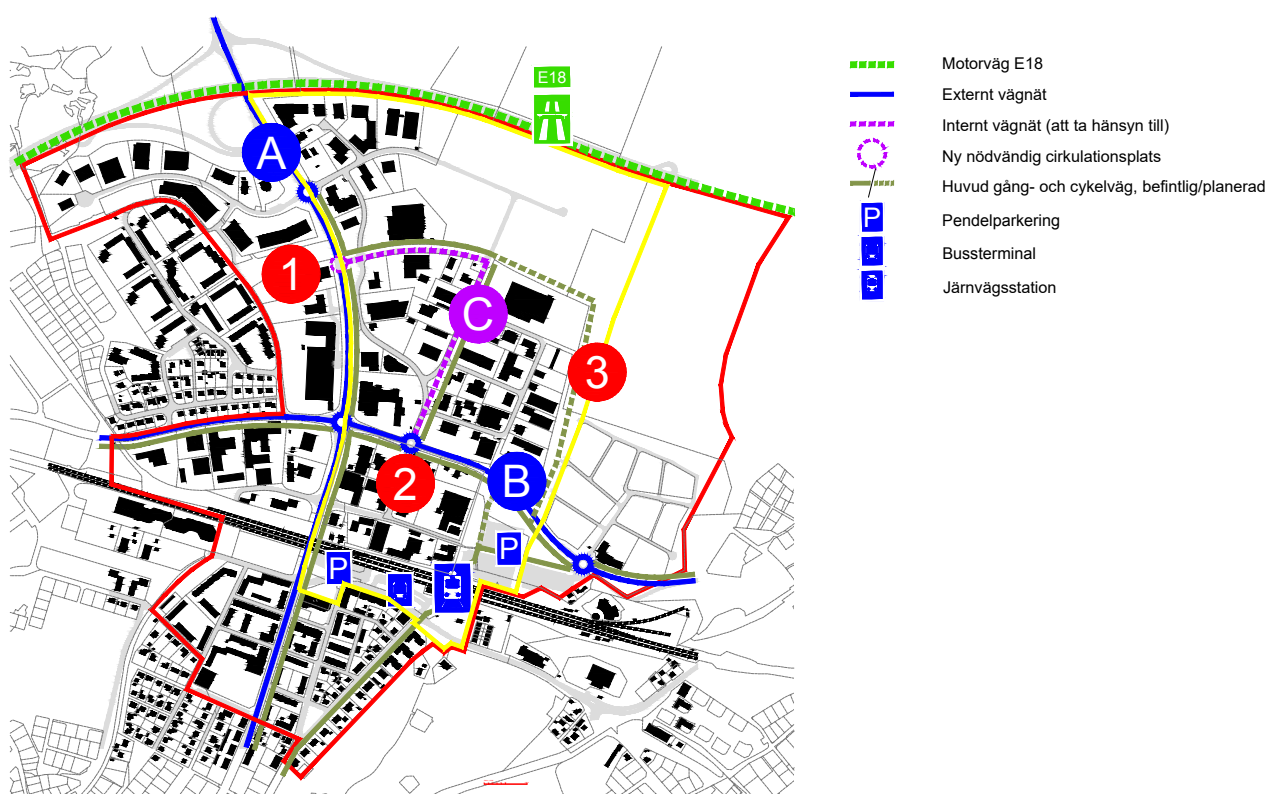
Inlämnat material

Tävlingsförslaget ska visa övergripande utformning samt detaljer med relevant presentationsteknik och i relevanta skalor. Framför allt kommer de tre inlämnade A1-panelerna att användas i bedömningen, både digitalt och utskrivna i originalstorlek. Det är av vikt att panelerna snabbt och tydligt kommunicerar sitt innehåll till bedömningsgruppen, med en genomtänkt uppbyggnad och läsbart innehåll.

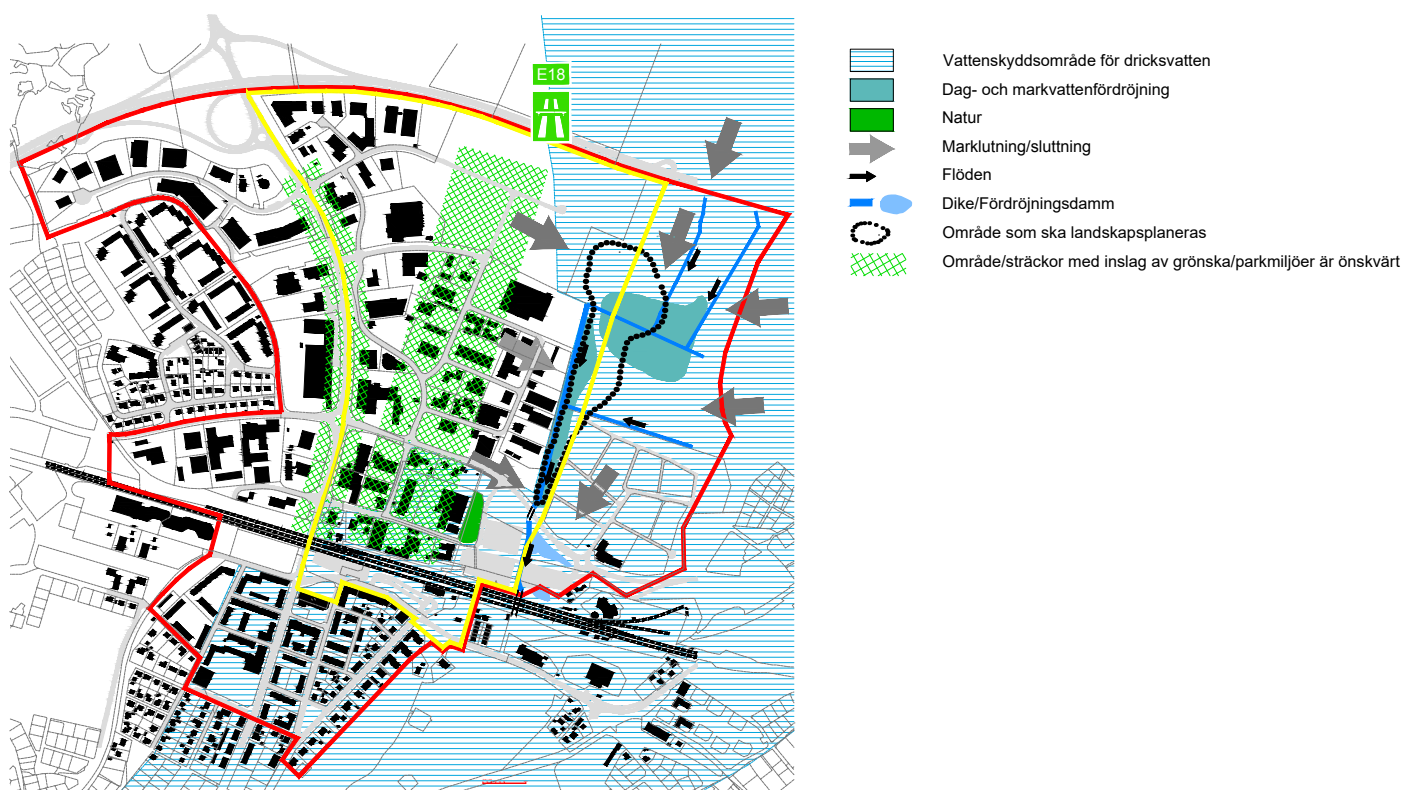
Tävlingsförslaget kan förslagsvis bestå av plan över norra Enköping, plan över tävlingsområdet (gulmarkerat), plan i större skala över en del av området, ett luftperspektiv baserat på flygfoto, markperspektiv, gatusektioner, redovisning av byggnadstyper med data, planer och fasader eller axonometri över bebyggelse, kortare förklarande text för panelerna, samt en längre separat inlämnad text.

Förslag till steg i omvandlingen av området, samt eventuella nödvändiga åtgärder inom andra delområden, ska redovisas i det inlämnade materialet. Om förslagsställaren ser behov av andra processer, till exempel dialogprocesser, kan detta anges.

Tävlingsförslaget ska beskriva hur det utvecklar Europas tema om den produktiva staden, hur detta konkretiseras på område i fråga, samt vad i förslaget som är unikt eller innovativt.

Figur 4 – Trafik

Figur 5 – Riktlinjer för dag- och markvattenhantering

ÖVRIGT

Inlämningskrav

Detta är endast en förenklad beskrivning. Se de kompletta tävlingsreglerna för European 15 på European Europas hemsida. Förslag ska bestå av paneler och en text. Panelerna ska vara tre stycken i format A1 (594 x 841 mm) stående. Innehållet ska i ritningar, bild och text förklara hur förslaget förhåller sig till tomtens behov och till temat Den produktiva staden, och speciellt hur förslagets arkitektoniska värden relaterar till kontext och omgivande miljö. Innehållet ska inkludera en tredimensionell återgivning av förslaget (till exempel i perspektiv, fotomontage eller modell-fotografi). Den vidstående texten ska vara maximalt fyra A4-sidor lång, och presentera idéerna till förslaget, samt en tänkt process för implementering (till exempel en viss ordning i omvandlingen av tomtens).

JURY

Juryn European 15

Tävlingsjuryn består av följande ledamöter:

- Karin Ahlzén, SE (juryns ordförande)
- Projektchef Fokus Skärholmen, Stockholm stad
- Stockholm, Sverige

- Christer Larsson, SE
- Stadsbyggnadsdirektör Malmö stad
- Malmö, Sverige

- Helena Tallius Myhrman, SE
- Stadsarkitekt Gävle kommun
- Gävle, Sverige

- Dagur Eggertsson, NO
- Driver arkitektkontoret Rintala Eggertsson
- Oslo, Norge

De viktiga tiderna för tävlingen är följande:

180318 Tävlingen öppnar och alla tävlingstomter presenteras. Registrering och nerladdning av kompletta tävlingshandlingar startar.

Lanseringsevenemang, med föreläsningar och presentationer. Se European Sveriges hemsida.

190410 Tomtbesök med tomtrepresentanter (föranmälan krävs till info@european.se).

190614 Sista datum för tävlingsfrågor.

190628 Sista datum för svar på tävlingsfrågor.

190728 Sista dag för inlämning av tävlingsbidrag.

191202 Resultat och vinnare offentliggörs.

- Jenni Reuter, FI
- Professor Aalto-universitetet
- Helsingfors, Finland

- Mia Hägg, SE
- Driver arkitektkontoret Habiter Autrement
- Ticino, Schweiz

- Erik Wingquist, SE
- Årskursansvarig Arkitekturskolan KTH
- Stockholm, Sverige

Reserver:

- Per Kraft
- Driver arkitektkontoret 2BK (Tidigare sekreterare för European Sverige)
- Stockholm, Sverige
- Martin Berg
- Vinnare E14 i Narvik, NO
- Stockholm, Sverige

REFERENSER

Om European-tävlingen

European Europa, här finns bland annat regler för tävlingen:

– <https://www.european-europe.eu>

European Sverige:

– <http://european.se>

Instagram konto för European Europe. Här finns många tidigare vinnare och exempel:

– https://www.instagram.com/european_europe/

Instagram konto för European Sverige:

– <https://www.instagram.com/europansweden/>

Om Enköping

Enköping kommun:

– <https://enkoping.se/>

Älvdansen - Kyrkoherdens fiskevatten:

– <https://foretagare.enkoping.se/download/18.78e453015e940fb8de12b8e/1505810280997/stadsplaneforslag-kyrkoherdens-fiskevatten.pdf>

Relevanta lagar och föreskrifter

Tillgänglighet:

– <https://www.boverket.se/sv/byggande/tillganglighet--bostadsutformning/tillganglighet/>

Buller:

– <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/temadelar-detaljplan/buller-vid-detaljplanering/regler-och-riktvar-den-for-buller/>

BBR, Boverkets byggregler, gällande:

– https://www.boverket.se/contentassets/a9a584aa-0e564c8998d079d752f6b76d/konsoliderad_bbr_2011-6.pdf

BBR på engelska:

(från 2016, ej den senaste versionen)

– <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2016/boverkets-building-regulations--mandatory-provisions-and-general-recommendations-bbr-23.pdf>

Ordlista Svenska - Engelska

– <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2016/ordlista-glossary-pbl-och-pbf.pdf>

Mer om Europän

VILL NI VETA MER?

Besök vår hemsida:
www.europän.se

TA GÄRNA KONTAKT MED OSS:

Epost: info@europän.se

EUROPÄN SVERIGE

**Svenska Europansekretariatet
drivs av:**

Carolina Wikström och Frida Öster
genom Asante Arkitektur & Design.
Sveriges Arkitekter är huvudman för
Europän 15.

asante
ARCHITECTURE & DESIGN

Sveriges Arkitekter